

8

Nawoord

Wouter Jacobs

Wouter Jacobs is manager advies bij CINOP en redacteur van *De Nieuwe Meso*.
E-mail: wjacobs@cinop.nl

Herman Klop

Gastredacteur Herman Klop is ambassadeur voortgezet onderwijs bij het Albeda College in Rotterdam en omgeving.
E-mail: h.klop@albeda.nl

Renée van Schoonhoven

Renée van Schoonhoven is bijzonder hoogleraar onderwijsrecht met betrekking tot het beroepsonderwijs bij de Vrije Universiteit, onderzoeker bij Actis en redacteur van *De Nieuwe Meso*. E-mail: r.van.schoonhoven@vu.nl

Anneke Westerhuis

Anneke Westerhuis is als managing expert onderzoeker verbonden aan het ecbo en gespecialiseerd in de in- en doorstroom in het beroepsonderwijs en het vergelijken van kenmerken en prestaties van het beroepsonderwijs tussen Nederland en andere landen. Zij is tevens redacteur van *De Nieuwe Meso*.
E-mail: anneke.westerhuis@ecbo.nl

Vakgenoten die met gedeeld optimisme en bevologenheid verbeteringen van het beroeps-onderwijs in Nederland met elkaar bespreken, hebben al snel de neiging om dat vanuit een constructivistische invalshoek te doen. Zoals onder andere zichtbaar is in de trend van het flexibiliseren van het mbo. Nieuwe onderwijsconcepten komen tot stand in intensieve verandertrajecten en met gerenoveerde onderwijskundige inzichten. Onderwijs lijkt maakbaar en soms zelfs los van tijd en plaats te organiseren.

In de redactievergaderingen die voorafgingen aan de totstandkoming van deze *Focus*, hebben we als vertrekpunt de vraag gekozen: staat het mbo op een kruispunt in zijn ontwikkeling? Want over het nut en noodzaak zijn we het vaak wel eens: het doet ertoe. Maar wat valt er te zeggen over die ontwikkeling? Op de keper beschouwd blijken ontwikkelingen niet altijd vanzelfsprekend en hoop-

gevend en is de maakbaarheid maar beperkt. Dromen we over de zee, maar verdrinken we met veel beweging en stuurloosheid in de rivier die uitmondt in de zee? Of vertrouwen we op het proces van verandering en vooruitgang dat voortkomt uit hard (samen)werken? Het ligt er maar aan hoe je het bekijkt. De artikelen spreken voor zich en geven niet eenduidig antwoord op onze vragen. Sterker nog, ze geven voeding aan verder debat.

Wij hebben met een kritische blik en met veel enthousiasme de artikelen voor deze uitgave geschikt. Met hier en daar wat weemoed en melancholie – een schitterende emotie overigens, maar dat terzijde – die voortkomt uit de tegenstrijdige belangen die de afgelopen jaren het beroeps-onderwijs hebben gevormd en niet altijd tot een soepele samenwerking hebben geleid.

De ontwikkeling van het mbo verloopt in een zoektocht en dat zal ook zo blijven. Maar de artikelen

zijn wel hoopgevend. Door intensiever gebruik te maken van schooldata (Bakker & Evers), het werk van de oliemannetjes van veranderingsprocessen (Bosselaar & Bannink) en kansen binnen nieuwe samenwerkingen, ook als die aan weerstand onderhevig zijn, worden innovaties zichtbaar. Zo kunnen bijvoorbeeld "regionale netwerken dienen als platforms voor het mobiliseren van partijen, het initiëren van innovaties en gecoördineerd optreden" en "ligt het perspectief voor het beroepsonderwijs in de verbinding met een grotere opgave" (Kaats & Klop). Als landelijke referentiepunten minder belangrijk worden, dan komt daar iets anders voor in de plaats.

Deze *Focus* over het mbo is, soms direct en soms indirect, een pleidooi voor optimisme. En van het bewustzijn van perspectief. Er verandert veel en tegelijkertijd blijft er veel bij het oude, zoals De Vijlder constateert: "De negatieve duiding daarvan is dat we vastzitten in oude routines die we niet kunnen of durven loslaten. De positieve dat we stabiliteit en innovatiedynamiek aardig met elkaar weten

te combineren." Waar bestuurders, docenten, medewerkers en 'Dingesen' een belangrijke rol spelen in het bepalen van de richting en kwaliteit van het mbo; daar kan de politiek zich uiteindelijk, misschien schoorvoetend, toch wel in vinden en bij aansluiten? Op afstand sturen betekent immers vaak ook echt durven loslaten.

Het zal de lezer de meeste moeite hebben gekost om de bijdrage van Vermeulen te interpreteren als pleidooi voor optimisme. Zeker niet in institutioneel opzicht, een perspectief waar overigens ook Kaats en Klop vraagtekens bij zetten, omdat de auteur niet uitgaat van de aanname dat mbo-scholen als organisaties moeten blijven bestaan. In een breder perspectief ligt het anders. Als we de ontwikkelingen die op het mbo afkomen, of waar het al middenin zit, niet onder ogen zien kan het Kodakmoment ongemerkt passeren. Het waait niet over. Het artikel roept op om na te denken over de toekomst, over hoe het verder moet. Zoals de Engelsen zeggen: "*Forewarned is forearmed.*" ■